

הערות במלאכת בישול (The Bomb) - שיעור 256

I. בענין תנור או קראק פאט חשמלי שהכין מע"ש שעון לפתוח החשמל בשעה ידועה בשבת

(א) יש לחקור אם האיסור של שהייה וחזרה רק אם הוא עצמו עשה הפעולה של שהייה או חזרה או אפילו בלא פעולת מעשה שהייה וחזרה אסור ועיין בחזו"א (ל"ח - ז) דאין האיסור תלוי במעשה העמדה של הקדירה על האש אלא במציאות הקדירה על הכירה בשבת משום גזירת שמא יחתה ובנידן דידן חשיב שהייה בתחלה ואסור ולכן אפילו עושה שהייה וחזרה ע"י נכרי או קטן או גרמא אסור (רמ"א ר"ג - ה) ועוד דאם אחר עשה מעשה שהייה שלא ברשותו מ"מ אסר הקדירה ולא שייך בזה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו (בה"ל ע"ט) משום שלא אסרו הפעולה אלא המציאות והמצב (עיין בספר אילה שלוחה זף קע"ט)

(ב) אמנם עיין בציץ אליעזר (ז - ט"ז) שהביא פסק של החתם סופר במופלגי תורה דפ"פ דמיין דמקילין בדבר ורב הענקין בעדות לישראל (זף 122) חלק בין חימום דמותר ובין בישול ע"י שעון דאסור ועיין בשערים מצויינים בהלכה (ט"ז - מ"ז)

(ג) יש תשובת כתב יד של רב משה פיינשטיין משנת תשמ"ג דלעשות מלאכת בישול בשבת ע"י שעון חשמלי שיבעיר למחר אין להקל אף כשהוזמן לשבות אצל אחד שמקיל בזה ורק בהדלקת וכבוי הנרות דחשמל אין למחות ואף גם זה לא ידוע הטעם לחלק (אג"מ ז - ס) ואם נתן הקדירה בשבת קודם פתיחת החשמל אסור לדברי הכל משום סוף אש לבוא (מ"ב ע"ח - ק"ח) וסגירת החשמל ע"י השעון מותר בשבת להחזו"א ולאג"מ אסור

II. בענין תנורים שיש בהם טערמוסטאט

(א) מותר לפתוח התנור בשבת כשהאש אינה דולקת דנראה שאינו פס"ר כיון שאפשר לפתוח דלת התנור והאש לא תדלק וא"כ הוי דשא"מ (אג"מ ז - ט"ד - כ"ח)

(ב) אמנם אם פתיחת דלתו ע"פ רוב עשויה להגדיל את ההלהבה אסור לדברי הכל (שש"כ ב - כ"ט)

III. לענין לשפוך מים מן הדוד לתוך כוס וליתנם לקדירה העומדת ע"ג האש

עיין במג"א (ר"ג - סק"ה) שפסק דפינה ממיחם למיחם אסור (שנת ל"ח): ורק השער הציון (סקמ"ז) מכריע להיתר וכ"כ הגרש"ז אויערבך דלא חשיב העירווי לכוס כהניח ע"ג קרקע וכן פסק רב אלישיב ולכאורה לפי טעם התוספות (ע"ט) שכל החשש ממיחם למיחם זה מצד שהדפנות מקררות בנ"ד כששופך לתוך החמין אין זה חשש אך להר"ן שהטעם שפינה ממיחם למיחם אסור הוא משום דמחזי כמבשל אין להתיר בנ"ד והרא"ש והטור והמג"א והשו"ע הרב (ר"ג - י"ד) פסקו לחומרא וכ"כ האג"מ (ז - ס"ט) וכ"כ הבה"ל (ע"ח - ד' ד"ה חס נטנן) דאם הורק לכלי שני אף אם היה עדיין יד סולדת בו יש לומר דדינו כמו נצטנן וע"ע בשש"כ (חלק ג - ח הערה מ"ד) שכתב דאם לא נצטנן לגמרי ודעתו להחזיר מותר

IV. הנחת חלה או קוגל על גבי בלעך שעל האש

(א) עיין באג"מ (ד - ט"ד אות מ"ז) דאין ע"ג הבלעך מקום שדינו כמו נגד המדורה (ע"ח - ט"ו) שמותר להניח שם דבר יבש מבושל כ"צ ושאינו מדורה שהוא רק כסמיכה והיכרא איכא מחמת שהצריכו להתרחק קצת ובתנורים שלנו לא שייך זה והוא בדין חזרה

(ב) עיין בספר מאור השבת (ז - זף תקל"ג) שהביא מכתב מהגרשו"א דכיון דאין רגילים לאפות חלה או קוגל על בלעך שעל הכירה וכיון שלא מיחזי כאופה דינו כהפסק קדירה וקיל טפי מגרופה וקטומה ואין חוששין לשמא יטעו אך כיון שמאחרונים (חוץ מהדגול מרובה ר"ג - ג) משמע קצת שאוסרים לכן הוא חזר ופסק לאיסור וע"ע בשו"ת

אור לציון (3 - ל"ג) שמקיל בדבר משום שהוא חשיב כנגד המדורה או כהפסק קדירה

V. חזרת המכסה לקדירה כשנשאר רטוב מהתבשיל

- (א) עיין באג"מ (ד - ט"ד - י"ט) דמותר משום שהוא פסיק רישא דלא ניחא ליה בחצי שיעור ואפילו בנצטונן לגמרי
- (ב) אמנם הגרשז"א פסק בנצטונן לגמרי אסור (מאור השבת דף תקע"ז)

VI. לענין אכילת טשולענט בליל שבת מהקראק פאט

- (א) לפי שיטת המהרי"ל שהובא במ"ב (רנ"ג - פ"ח) דהמעזיבה אינו חשיב כבלעך וצריך דף להכירה אין להתיר חזרה ועוד דאפילו בלעך אינו מועיל דדוקא על גבה מותר אבל בתוך התנור אסור (רנ"ג - ז) ועיין באג"מ (ד - ט"ד - ז"ז) שצריך קופסא של ד' דפנות בתוך התנור ועיין בבה"ל (רנ"ג - ז ד"ה ונהגו) דצריך להחמיר כדעת הרבנן דחנניא דאם מצטמק ויפה לו במבושל כל צרכו אסור בלא בלעך וע"ע במ"ב (רנ"ט צסופו כללי דמילתא)
- (ב) ועוד לטעם התפארת שמואל שהחמירו בהגסה בעודו על האש משום שאפשר לטעות יש לאסור גם כאן בכסוי דעל קדירה פתוחה (אג"מ ד - ט"ד - י)

(ג) ועוד עיין במ"ב (ש"ח - סקקי"ג) דאסור להוציא הכף מקדירה שעל האש ולכן כיון שחזרה אסור ואינו יכול להוציא הכף ואפילו לפתוח הכסוי ולכסותו כשהוא על האש אסור לכן עצה טובה היא לסדר שני קראק פאטס אחד לליל שבת ואחד למחרתו או להשתמש בקדירה הרגילה על הבלעך כדי להנצל מהחששים הנ"ל

(ד) שמעתי מהגאון רב דוד פיינשטיין חידוש נפלא שאביו הגאון רב משה לא סבר דצריך קופסא מד' דפנות לחזרה לתוך התנור כמו שכתב רב שמעון איידער בספרו החשובה (דף ט"ז) ונכתב גם כן בקיצור באג"מ (ד - ט"ד - כ"ו - כ"ז) אלא הוא ענה לו על שאלתו שזה מועיל לחזרה אבל גם בלעך רגילה מועיל דבזמן הזה תוכה אינו חמור יותר מעל גבו דכמו שהבלעך הרגילה מועיל לעל גבו כך מועיל לתוכו ודברתי עם רב שמעון והוא לא רצה לקבל דבריו ועיין בספרו בסופו (דף ט"ו - אות ל"ז) ששם נכתב השאלה בשלימותו ולא כמו שנכתב באג"מ ה"ל ועוד שמעתי מרב דוד פיינשטיין דחזרה לתוך הקראק פאט מותר אם יכסה הידית לבד או אפילו חתיכה אחת של נייר אלומיניום בתוכו בלא כסוי הידית די וצ"ע

VII. מותר ליתן מים קרים שלא נתבשלו בכלי שני אפילו אם הגיע ליד סולדת (מ"ב

ש"ח - סקפ"ח ושער הציון סקס"ח) וקשה דבקלי הבישול אפילו הדחת כלי שני חייב (ש"ח - ד) ואפשר לומר דבנ"ד כיון דכוונתו רק לצנן החמים ולא לחמם הצונן לכן דינו כצד נחש להרמב"ם ומותר ולהרשב"א (תוספות ל"ט. ד"ה כל) אפשר לומר דחשיב כבישול בחמה ועיין באג"מ (ד - דף קל"ז) דשק טיי בכלי שלישי מותר דכלי שלישי אינו מבשל כלל אמנם קאפע וקאקא נימס בכלל סתם תבלין ומותר מדינה אף בכלי שני (ש"ס דף קל"ז) וכן חלב או מיץ מותר בכלי שני דדינו כמים (מ"ב ש"ח - ל"ט) אמנם חתיכת לימון אסור בכלי שני דאינו תבלין לטעמא לבד וע"ע בחזו"א (ל"ז - י"ט) ועירווי על בקבוק חלב דאינו מבשל רק כדי קליפה מותר אבל בכלי ראשון אסור ועיין בשע"ת (ש"ח - ה) דטוב לערות הקאווי בכוסות ואח"כ לתת בו הצוקער משום דיבש הנימס ונעשה לח דינו כלח

VIII. טח בטיט בעניני שהייה עיין ברמ"א (רנ"ד - ה) דבתנור שטח בטיט או שאינו אופה

לצורך שבת רק למו"ש לא גזרינן שמא יחתה וה"ה כשסתם התנור בסרט שקורין tape (הלכות שבת דף 337) וכתב החזו"א (ל"ז - ז) דאם סגר הכפתורים דינו כמו טוח בטיט וע"ע באג"מ (ד - ט"ד אות כ"ה ול"ד) דמשמע משם דאין מועיל tape או מנעול על הכפתור

נפס לולו נשאות אלו אור ל' אלעזר ל'סא ב"ר עסקא ארז' ע"ה אלא אורת' באשה רחל ב"ר גרשון חנוך הס"ק הכפ"ס ע"ה